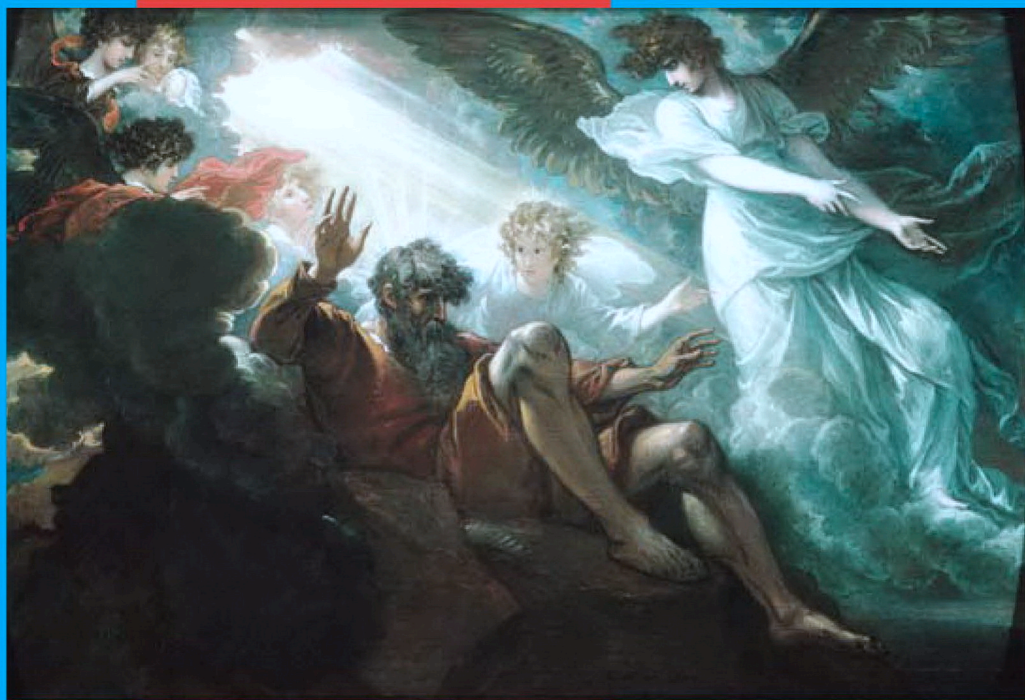

היסטוריה

כתב את
של החברה
ההיסטורית
הישראלית

34

ירושלים כסלו תשצ"ה

היסטוריה

העורכים:

אלכסנדר יעקובסון, בילי מלמן, יורי פינס, יוסי ציגלר

גיליון 34 • כסלו תשע"ה

כתב עת של

החברה ההיסטורית הישראלית • ירושלים

מועצת המערכת:

פרופ' בוטרוס אבו־מנה, פרופ' סטיבן אשהיים, ד"ר דרור זאבי,
פרופ' בנימין נויברגר, פרופ' יוסף קפלן, פרופ' רנן קצוף, ד"ר אילנה קראוזמן בן־עמוס,
פרופ' רון רובין, ד"ר אילן רחום, פרופ' שולמית שחר, פרופ' אהרן שי

מזכירת המערכת: טליה יקיר

מזכיר כללי, החברה ההיסטורית הישראלית: צבי יקותיאל

יוצא לאור בסיוע משרד התרבות והספורט, מינהל התרבות והאמנויות

מאמרים יש לשלוח למערכת כשהם מודפסים ברווח כפול ומותקנים על פי 'הנחיות להגשת כתבי יד לכתב העת "היסטוריה"', כפי שמופיע באתר האינטרנט: www.historical.org.il/WebPages/files/guidelines.pdf. המערכת מבקשת מן המחברים לשלוח למערכת בדואל קובץ בתכנת וורד בצירוף תקציר אנגלי, לכתובת: talialia@shazar.org.il.

כתובת המערכת: ת"ד 4179, ירושלים 91041.

טל': 02-5650444/5; 02-5650449. פקס': 02-6712388.

דואר אלקטרוני: shazar@shazar.org.il

אתר האינטרנט: www.historical.org.il

ISSN 0334-4843 • © כל הזכויות שמורות לחברה ההיסטורית הישראלית

אין להעתיק או להפיץ חוברת זו או קטעים ממנה, בשום צורה ובשום אופן, אלקטרוני או מכני, לרבות צילום או הקלטה, ללא קבלת אישור בכתב מהמוציא לאור.

סידור ועימוד: מרכז זלמן שזר • הדפסה: דפוס 'גרפית' בע"מ, ירושלים

תוכן העניינים

5	בן-עמי שילוני	ראיון עם פרופ' קרול גלאק
	וניסים אוטמזגין	
41	ליה סטרניצקי	חלום ומציאות בפרנקיה הקרולינגית – השתקפות המאבק על בישופות ריימס ב'חזיונו של רוטכריוס'
75	רון אטצקי	'הולֶכֶת החבל' חוֹגֵג נִיאָנג־דֶּזֶה כביטוי למיתוס האישה האקרוֹבטית בסין בתקופה הקיסרית המאוחרת
107	ערן שלו	'ישראל השנייה' – הרפובליקה האמריקנית המוקדמת כאומה תנ"כית
	ביקורת ספרים	
139	כנה ורמן	יאיר זקוביץ וסרג' רוזר, בראשית היה הדבר – שמונה שיחות על הבשורה הרביעית
151	ספרים שנתקבלו במערכת	
V	סיכומים באנגלית	

משתתפים בחוברת

פרופ' בן-עמי שילוני	החוג ללימודי אסיה והחוג להיסטוריה, האוניברסיטה העברית בירושלים ben-ami.shillony@mail.huji.ac.il
ד"ר ניסים אוטמזגין	החוג ללימודי אסיה, האוניברסיטה העברית בירושלים nissim.otmazgin@mail.huji.ac.il
פרופ' קרול גלאק	המחלקה להיסטוריה והמחלקה לשפות ותרבויות של מזרח אסיה; ראש תכנית הפרסומים של מכון ווידהד ללימודי מזרח אסיה באוניברסיטת קולומביה cg9@columbia.edu
ליה סטרניצקי	המכון ללימודי ימי הביניים, אוניברסיטת לידס, בריטניה liaste@post.bgu.ac.il
רון אטצקי	סוקולוב 17, תל-אביב atazky@yahoo.com
ד"ר ערן שלו	החוג להיסטוריה כללית, אוניברסיטת חיפה eransha2002@gmail.com
פרופ' כנה ורמן	המחלקה למקרא, ארכאולוגיה והמזרח הקדום, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב cana@bgu.ac.il

תקצירים ומפתחות למאמרים המופיעים בכתב עת זה מתפרסמים בתוך:

Historical Abstracts and America: History and Life

תמונת השער:

Benjamin West, Moses Shown the Promised Land (1801), oil on wood;
The Metropolitan Museum of Art. Gift of Mr. and Mrs. James W. Fosburgh,
by exchange, 1969, Accession Number: 69.73. www.metmuseum.org

וראו מאמרו של ערן שלו בגיליון זה.

עיצוב העטיפה: דודו הראל

ראיון עם פרופ' קרול גלאק

בן-עמי שילוני וניסים אוטמוגין

בן-עמי שילוני: לעונג הוא לנו לראיין אותך לכתב העת 'היסטוריה'. דומני שזה יהיה הראיון הראשון בכתב העת הזה העוסק בהיסטוריה יפנית. אמנם כבר שוחחנו על כך, אבל אני משער שהקוראים ירצו להכיר את הרקע שלך ולדעת מה הביא אותך להתעניין ביפן. אני בטוח שכל אחד מאיתנו נשאל את השאלה הזאת עשרות פעמים ולכל אחד מאיתנו תשובות משלו, אך נדמה לי שיהיה מעניין לשמוע את תשובתך. האם יש דבר כלשהו ברקע שלך שניתב אותך לתחום הזה? האם היתה זו מקריות גרידא או סקרנות אינטלקטואלית?

ניסים אוטמוגין: עד כמה נפוץ היה לימוד ההיסטוריה היפנית בזמן שהתחלת ללמוד אותה?

קרול גלאק: על השאלה האחרונה שלך קל להשיב, כי במבט לאחור, אל המקום במערב התיכון של ארה"ב שממנו באתי, נראה לי היום שבצעירותי לא היה לאיש שם מושג של ממש על מקומות אחרים כלשהם בעולם החיצון, ואני לא חושבת שאני מגזימה. לפחות בסביבה שבה חייתי בשכונת העוני של שיקגו, לא היה שום דבר שיעורר עניין בארץ זרה, אפילו לא באירופה, והרבה פחות מכך באסיה. אני הצטיירת כאקזוטית, כי הוריי הגיעו מן החוף המזרחי ולא דיברתי במבטא של שיקגו – זה מה שנחשב אז זר.

בן-עמי שילוני: האם הוריך נולדו בחוף המזרחי?

* פרופ' קרול גלאק (Carol Gluck) מכהנת בתפקידים הבאים: 'George Sansom Professor of History and Professor of East Asian Language and Cultures, Department of History and Department of East Asian Languages and Cultures; Chair, Weatherhead East Asian Institute Publications Program'. תחומי מחקרה הם יפן המודרנית (מהמאה התשע עשרה עד ימינו), היסטוריה בינלאומית של המאה העשרים, מלחמת העולם השנייה, וכתביה היסטורית וזיכרון ציבורי באסיה ובעולם. הראיון נערך ב־1 ביוני 2014, במסגרת 'במת ירושלים להיסטוריה', עלישם מנחם שטרן. תירגם להד לור. שמות האנשים ביפנית נכתבים כששם המשפחה ראשון.

קרול גלאק: אבי היה מבולטימור, הנמצאת, כפי שהוא נהג להזכיר לי, מתחת לקו שהפריד בין הדרום לצפון במהלך מלחמת האזרחים, ואמי היתה מניו-ג'רזי. איכשהו, פיתחתי עניין ביפן בתקופת בית הספר התיכון, ואיש – לא אני ולא אף אחד אחר שהכיר אותי אז – לא הצליח לזהות מה היה אותו דבר שאולי ראיתי, קראתי או שמעתי שהצית אצלי את העניין הזה. זה התחיל מוקדם, בשנתי השנייה או השלישית בתיכון. מעולם לא דיברתי על כך, כי זה נראה כה מוזר. ואכן, כאשר התחלתי בלימודי יפן בשלב מאוחר יותר, חבריי לתיכון אמרו לי שזו בחירה 'מוזרה'.

בכל מקרה, לא היתה לי כל דרך ללכת בעקבות תחום העניין שלי, לא רק בתיכון אלא גם במכללה. למדתי בראשית שנות השישים של המאה העשרים במכללת Wellesley במסצ'וסטס, שסונג מיי-לינג (Soong Mei-ling), לימים רעייתו של המנהיג הסיני צ'יאנג קאי-שק (Chiang Kai-shek), היתה בוגרת מהוללת שלה; אני זוכרת שהשם שלה הופיע על לוחית במדור מסוים בספרייה. לעומת זאת, לא לימדו שם שפות אסיאתיות באותה עת.

גם שנות בית הספר התיכון גם שנות המכללה עברו עלי אפוא ללא יפן. המשכתי להדחיק את התעניינותי בנושא במשך עוד כמה שנים, שבהן עבדתי בעיקר ככותבת עצמאית, עד שלבסוף, בגיל עשרים ושבע, חשבתי לעצמי 'נו, טוב, אלמד יפנית. זה לא יכול להזיק', ומאז לא עצרתי. התחלתי מיפנית של שנה ראשונה, באוניברסיטת קולומביה, והמשכתי ברציפות עד לתואר הדוקטור (1977). מצאתי את מה שחיפשתי, ולא יכולתי להיות מאושרת יותר.

וכך יצא, שלא היה לי שום חיבור אוטוביוגרפי ליפן, שלא כחוקרי יפן בארה"ב עד אז. היתה זאת יד המקרה, אני מניחה; ואחר כך חלו שינויים שגרמו ליד המקרה הזאת להראות כמזל. אני זוכרת שחזרתי לשיקגו למפגש מחזור של התיכון בשנות השמונים, ושמעתי אותם חברים שחשבו פעם שאני מוזרה אומרים שאני חכמה. בשלב זה, כמובן, הכול ידעו שיפן היתה למעצמה כלכלית עולמית, דבר שפתאום הפך אותי מ'מוזרה' ל'חכמה'.

הדבר האחרון שאומר על הסיפור המוזר הזה הוא שיהא אשר יהא הניצוץ שהצית לראשונה את התעניינותי ביפן, ייתכן שנמשכתי לנושא מאותה סיבה פסיכולוגית שהזכרה על ידי עמיתיי הישראלים ללימודי יפן בארוחת הערב שהשתתפנו בה – אפשר שיפן היתה מוזרה דיה כדי לספק את הצורך שלי כנערה להיות שונה. בגיל שש עשרה, כמובן, כל אחד חושב שהוא שונה; רק לאחר מכן את מגלה שלמעשה עשית אז בדיוק מה שכל בני גילך עשו באותו זמן (בדיוק). אף על פי כן, בהחלט ייתכן שיפן הציעה לי שוני גדול יותר מעיסוקים אחרים שהייתי עשויה לפנות אליהם.

אז זה הסיפור שלי: סיפור ללא עלילה. כאשר שואלים אותי ביפן איך הגעתי ללימודי יפן, במקום לחזור על כל ההסבר הארוך הזה, והבלתי מספק בסופו של דבר, אני פשוט

מימין לשמאל: ד"ר אוטמזגין, פרופ' גלאק ופרופ' שילוני

אומרת שזה בגלל טעות שעשיתי בגלגול הקודם שלי. בזה נפסק הדיון בנושא, ואז עוברים הלאה.

ניסים אוטמזגין: אני חושב שכולנו נתקלים בכך כמורים ליפן. כי מצד אחד התלמידים שלנו רוצים לשמוע אותנו מדברים על ייחודה של יפן או מחזרתה הרבה, ומצד שני אנחנו צריכים להסביר שאם שומרים על מידה מסוימת של פתיחות מחשבתית, ניתן להבין שההיסטוריה היפנית והחברה היפנית דומות לחברות אחרות.

בן-עמי שילוני: אתה נקרע בין שני הדברים.

ניסים אוטמזגין: אנחנו נקרעים בין שני דברים. כי זה מה שמושך תלמידים ללימודי יפן, הלא כן?

בן-עמי שילוני: נכון.

ניסים אוטמזגין: ולכן אנחנו רוצים לשמר את דוק המסתורין הזה, לפחות עד לרגע כניסתם של הסטודנטים לכיתה.

בן-עמי שילוני: אכן כן.

ניסים אוטמזגין: אם נעבור לשאלה יותר מוגדרת, והיא מה משך אותך לחקור את תקופה מייג'י (Meiji, 1868–1912), נדמה לי שהיא חלק משאלה רחבה יותר, שהיא מה מביא היסטוריון לא-יפני להתמקד בהיבטים מסוימים של ההיסטוריה היפנית, וכיצד יכול היסטוריון כזה לתרום להיסטוריוגרפיה היפנית הקיימת; מהו אפוא היתרון שלנו? מה אנחנו יכולים לתרום לחקר יפן?

קרול גלאק: שאלה יפה. למעשה, יש פה יותר משאלה אחת, וכולן טובות. מה שמשך אותי, ועדיין מושך אותי – ועלי לומר שבעניין זה הייתי עקבית מתחילת לימודיי – הוא שמעולם לא ראיתי ביפן דבר אקזוטי. ראיתי בה דוגמה מסוימת, שונה ככל שתהיה, להוויה מודרנית משותפת. אולי זה היה מפני שידיעותיי היו חסרות מדי מכדי לראותה בכל דרך אחרת. לא ידעתי מאומה על האמנות יפנית, התרבות היפנית או החברה היפנית, והמפגש הראשון שלי היה עם יפן בת זמננו. הספר הראשון שקראתי על היסטוריה יפנית, לאחר שסיימתי את לימודיי במכללה, היה *A Short Cultural History of Japan*, מאת ג'ורג' סנסום (George Sansom); השני היה *The World and Japan*, גם הוא מפרי עטו. והנה, עכשיו אני הפרופסור להיסטוריה בקתדרה על שם ג'ורג' סנסום באוניברסיטת קולומביה – כבוד גדול הסוגר גם את המעגל האישי שלי.

בן-עמי שילוני: אכן, סמלי מאוד.

קרול גלאק: כן, בהחלט. התעניינתי במודרניות, וראיתי את יפן כחברה מודרנית עם וריאציה משלה על מה שאני מכנה כיום 'מודרניות משותפת' (modernity in common), מונח המדגיש את הקשרים בין חברות מודרניות ואת המאפיינים המשותפים להן במקום להדגיש את ההבדלים ביניהן. וכך, ישנם 'הבדלים' שונים הפועלים ברקע הסיפור שלי: כתלמידת בית ספר תיכון אולי נמשכתי ליפן בגלל אתגר השונות – איש מלבדי לא נכנס לתחום הזה – אך כחוקרת ראיתי הבדלים היסטוריים כדרך להבין מהם המכנים המשותפים של המודרניות בכל מקום.

בדיעבד, נראה כמעט מובן מאליו שאם רציתי להבין את יפן המודרנית נקודת המוצא שלי תהיה תקופת מייג'י, שבה השתדלו היפנים בכוונה ובאינטנסיביות להיות למודרניים. מקובל לחשוב ש'יפן המודרנית' החלה עם מייג'י, וזוהי הסיבה הראשונה לכך שהתחלתי שם. הסיבה השנייה היתה שיפן של תקופת מייג'י, בייחוד במחצית השנייה של התקופה, הניבה את האידאולוגיה הלאומית של יפן הקיסרית. כהיסטוריונית אינטלקטואלית התעניינתי ברעיונות שהניעו את המודרניזציה ואת האידאולוגיה של מדינת-הלאום, שהשפעתם היתה כה רבה לכל אורך תקופת הלאומנות הקיצונית, המלחמה ואף לאחר מכן.

עלי להודות שלפני הלימודים המתקדמים לא הוכשרתי כהיסטוריונית – החוגים העיקריים שלי במכללה היו פילוסופיה ולימודים קדם-רפואיים. יפן, אחרי הכול, היתה תחום העניין הסודי שלי, אך בקושי תחום מעשי. ומכיוון שהתעדתני להיות רופאה בחרתי בפילוסופיה, כדי לרכוש תפיסה הומניסטית כלשהי של מקצוע הרפואה. השתתפתי בקורס אחד בהיסטוריה, כאשר הייתי באוניברסיטת מינכן, בשנתי השלישית במכללה, שנת הלימודים שלי בחו"ל (junior year abroad), כפי שקוראים לה בארה"ב). מכיוון שעד לאותו רגע לא למדתי היסטוריה אירופית מעודי, הייתי כחומר ביד היוצר והאמנתי לכל מוצא פיו של המרצה הגרמני המבוגר, שהסביר כיצד השבטים הגרמאניים החיוניים מן הצפון התקדמו דרומה וגאלו את רומא מן הדקדנטיות שלה.

בן-עמי שילוני: האמנם?

קרול גלאק: אף על פי שאת התפיסה הטוטונית הזאת של העבר האירופי פגשתי בקורס היחיד בהיסטוריה שלמדתי בו עד אז, עם תחילת לימודי המתקדמים בחרתי ללמוד היסטוריה; והברירה בלימודי יפן בחוג שלי אז היתה בין היסטוריה או ספרות. בשווייץ אל הדפוס המוקדם שהביא אותי לבחור בלימודי פילוסופיה, לאור כוונתי לבלות את שארית חיי בתחום הרפואה, חשבתי לעצמי 'כיוון שממילא תמיד אמשך לקרוא ספרות, אבחר משהו שלא הייתי עושה לבד'. כזאת קלת דעת היתה הבחירה הזאת. מרגע שהחלטתי כך נדרשתי ללמוד את מלאכת ההיסטוריון. ובמישור זה, אי-הידיעה שלי פעלה לטובתי, מכיוון שהמורים העיקריים שלי היו ההיסטוריונים היפניים שקראתי את חיבוריהם ולמדתי מהם. סברתי אז, כפי שאני סבורה גם היום, שעולם כתיבת ההיסטוריה היפני מלהיב מאוד, ולכן גם הרביתי כל כך לכתוב עליו; הוא היה שונה מן הכתיבה האמריקנית של ההיסטוריה באותם הימים. לא קלטתי את העניין בזמנו, מאחר ששלוש שנותיי הראשונות ללימודים המתקדמים בקולומביה הוקדשו ללימוד שפה ותרבות, והיו לי מעט מאוד הזדמנויות ללמוד את ההלכה והמעשה של כתיבת היסטוריה. אבל כאשר נסעתי ליפן לערוך את המחקר שלי לתואר דוקטור מצאתי את עצמי בעולם היסטוריוגרפי אחר. אני זוכרת בבהירות רבה את הרגע שבו היכתה בי התובנה הזאת.

הגעתי לטוקיו כמזעמדת ללימודי מחקר בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת טוקיו. הדרישה הראשונה היתה בחינת הכניסה בעל-פה, בחינה מבעיתתה בפני עצמה. רכשתי עד אז הכשרה ספרותית נרחבת ביפנית, והייתי מסוגלת לקרוא ולתרגם ללא קושי מיוחד, אך לעומת זאת בקושי ידעתי להגות מילה, שכן באותם ימים לא זכינו כמעט לשום הוראה ביפנית מדוברת. אני זוכרת את בעלי שואל, בהשתוממות: 'איך זה שאת מכירה חמש מילים שמשמעותן "פגיון" ולא מסוגלת לומר "חשמלית"?'. אכן, נוחות

השימוש שלי בשפת היומיום 'שאפה לאפס'. המבחן שלי בעל-פה נערך בשבוע הראשון לשהותנו בטוקיו. ניצבתי מול חבורה של אדונים יפניים נכבדים, שרק אחד מהם זכור לי היום – היאשי מוטוי (Hayashi Motoi), היסטוריון שכתב על מרידות האיכרים. איש מהאחרים לא היה היסטוריון; זו היתה אחרי הכול הפקולטה למשפטים.

שיננתי את הנאום המסביר את מחקרי, ונאמתי אותו באופן משביע רצון, אולם כאשר הפרופסורים סטו מנושאים הקשורים לחומר הכתוב שהכנתי, בקושי הבנתי מה הם אומרים. בסוף הבחינה נדמה היה לי שהם אומרים 'את יכולה ללבוש את המעיל שלך', אמירה נטולת כל היגיון מבחינתי. ומכיוון שלא ידעתי מספיק על אודות מנהגים יפניים מכדי להבין שאפילו בינאר אין זה מנומס ללבוש מעיל לפני שעוזבים את החדר, פשוט חייכתי ולבשתי את המעיל – ברברית שכמותי – מבלי לקלוט שהם ניסו לנהוג בי באדיבות בכך שהרשו לי ללבוש את המעיל בעודי בחדר.

זה היה חסך לשוני. אך צרה יותר גדולה היתה השאלה הראשונה שהם שאלו אותי אחרי הנאום הקצר שלי, לאמור: 'ומהו המונדאי אישיקי (mondai ishiki) שלך?' (כלומר, מהי הבעייתיות שלך? או בתרגום מילולי, מהי תודעת הבעיה שלך?). לא היה לי שמץ של מושג על מה הם שחים. הרגשתי כאילו עלי להסתכל סביבי לראות אם השארתי משהו שהם מתכוונים אליו על הספסל מאחוריי. צריך לזכור שזה עתה הגעתי מארה"ב, והשנים היו שנות השבעים, עדיין עידן המחקר האובייקטיבי, כפי שהוא נקרא במדעי החברה. לא זו בלבד שלא ידעתי מונדאי אישיקי מהו, אלא גם לו ידעתי לא היה לי מושג אם יש לי כזה, וכל שכן מהו. באותו רגע, בעודי נאלמת דום, קלטתי שאני עומדת על סף ממלכה אקדמית אחרת.

מאוחר יותר, כאשר למדתי להבין את המשמעות והחשיבות של מונדאי אישיקי – בעייתיות, עמדה, סיבה לכתיבת היסטוריה – שמעתי מעמיתה אמריקנית שפרופסור נישידה (Nishida), מן המכון למדעי החברה באוניברסיטת טוקיו שאליו הייתי משויכת כמה פעמים במהלך השנים, אמר פעם 'אתם יודעים, לכם האמריקאים דווקא יש תודעת בעיה: אתם קוראים לה אובייקטיביות'. משעשע אולי, אבל נכון.

למדתי את ערכה של היסטוריה מחויבת (committed history), ועוד הרבה, ממוריי היפנים, ומאחר שהייתי זרה התאפשר לי להשתתף בכמה קבוצות של היסטוריונים – לכל אחת היו מחויבויות לרעיונות שונים – דבר שאי-אפשר לעשותו אם אתה היסטוריון יפני, שכן המחויבות עצמה נוטה להוציא מראש מכלל אפשרות חציית גבולות אינטלקטואלית מעין זו.

ניסים אוטמזגין: זה נכון.

קרול גלאק: בתור זרה ביליתי זמן במחיצת 'היסטוריונים של העם' (people's historians) כמו אירוקאוה דייקיצ' וקאנו מסאנאו (Irokawa Daikichi; Kano)

כל כך אל השיח הפוליטי, התנ"ך הוא שהשפיע עמוקות על עיצוב הרטוריקה האופיינית של הפוליטיקה האמריקנית המודרנית; ואף על פי שהתנ"ך פינה זה מכבר את מקומו המרכזי בתרבות האמריקנית, טביעות אצבעותיו עדיין ניכרות שנים רבות אחר כך. אחיזתה של 'המסורת היודאו-נוצרית', לדוגמה, אשר השפיעה עמוקות על אמריקה – ורק על אמריקה – ממחציתה השנייה של המאה העשרים ואילך, מדגימה את השפעתו הנמשכת של התנ"ך על הדמיון האמריקני; וכך גם התמיכה הבלתי מסויגת של הציבור האמריקני במדינת ישראל, אשר לא ניתן להסבירה רק בכוחן הפוליטי של קבוצות לחץ (או של תורמים). ללא העלאתם הבלתי פוסקת של דימויי ארצות-הברית כעם הנבחר בראשית הרפובליקה, אפשר להניח שמנהיגים כמו מרטין לותר קינג, שהנהיגו את התנועה לזכויות האזרח התבססה במידה רבה על המטפורה של 'יציאת מצרים' ודמותו שלו כמשה מודרני המוליך את עמו האפרו-אמריקני אל הארץ המובטחת, לא היו מצליחים להשפיע באופן עמוק כל כך על מיליונים רבים. גם פוליטיקאים מאוחרים יותר כביל קלינטון, שפנה אל עמו כדי לכתוב אמנה או 'ברית חדשה' (New Covenant) עם אמריקה, מעידים על האופנים שתפיסות הבראיסטיות העניקו לפוליטיקה האמריקנית הלאומית את מאפייניה הייחודיים.

אין בכוונתי לנסות להסביר את התרבות הפוליטית האמריקנית בקשר סיבתי פשוט, או אפילו לומר כי התנ"ך היה חשוב יותר מאשר גורמים אחרים בבניית השיח הפוליטי של ארצות-הברית, אולם ברור כי התפיסה שרווחה עם הקמת הרפובליקה, כי ארצות-הברית היא התגלמותו המודרנית של עם ישראל, השפיעה באופן מכריע על האופן שבו התעצבה התודעה הלאומית האמריקנית במאות שחלפו מיסוד הרפובליקה. ראייתה של ארצות-הברית את עצמה כ'ישראל השנייה' אפשרה את המיזוג האופייני של נצרות ומודרניות, ושל קידמה אופטימית ושליוחות, שמאפיינים את אמריקה עד ימינו. בשיח הפוליטי אמנם אין מתייחסים עוד לארצות-הברית כאל 'ישראל שנייה', אולם המדינה האמריקנית נוצרה בצילו של עם ישראל המקראי ולפיכך אל לנו להתפלא שרבים כל כך מתושביה מאמינים באמונה שלימה כי האל מרעיף יחס מועדף על אומתם.

הצעתו של בנג'מין פרנקלין עבור החותם הגדול (Great Seal) של ארצות הברית הצעירה (1776). פרנקלין הציע כי החותם יציג את משה ועם ישראל משקיפים על פרעה וצבאותיו הטובעים במי ים סוף. הנמשל היה ברור ושגור בפי בני התקופה: בריטניה היא מצרים, ג'ורג' השלישי פרעה ואילו האמריקאים הם בני ישראל היוצאים מעבדות לחירות.

הצעתו של תומאס ג'פרסון עבור החותם הגדול (Great Seal) של ארצות הברית (1776). ג'פרסון ביקש לתאר את האמריקאים כבני ישראל ההולכים אחרי עמוד הענן במדבר בדרך אל הארץ המובטחת. ג'פרסון חזר על המוטיבים הללו שנים רבות אחר כך בנאומו ההכתרה שלו כנשיא ארצות הברית.